

Nou diccionari normatiu del català

El 'barco' truca a les portes de l'IEC

L'Institut d'Estudis Catalans estudia una llista de 778 paraules que els defensors del català *light* volen incloure en el nou diccionari normatiu. Moltes hi entraran, però les realment conflictives, difícilment. És la crònica d'una batalla subterrània.

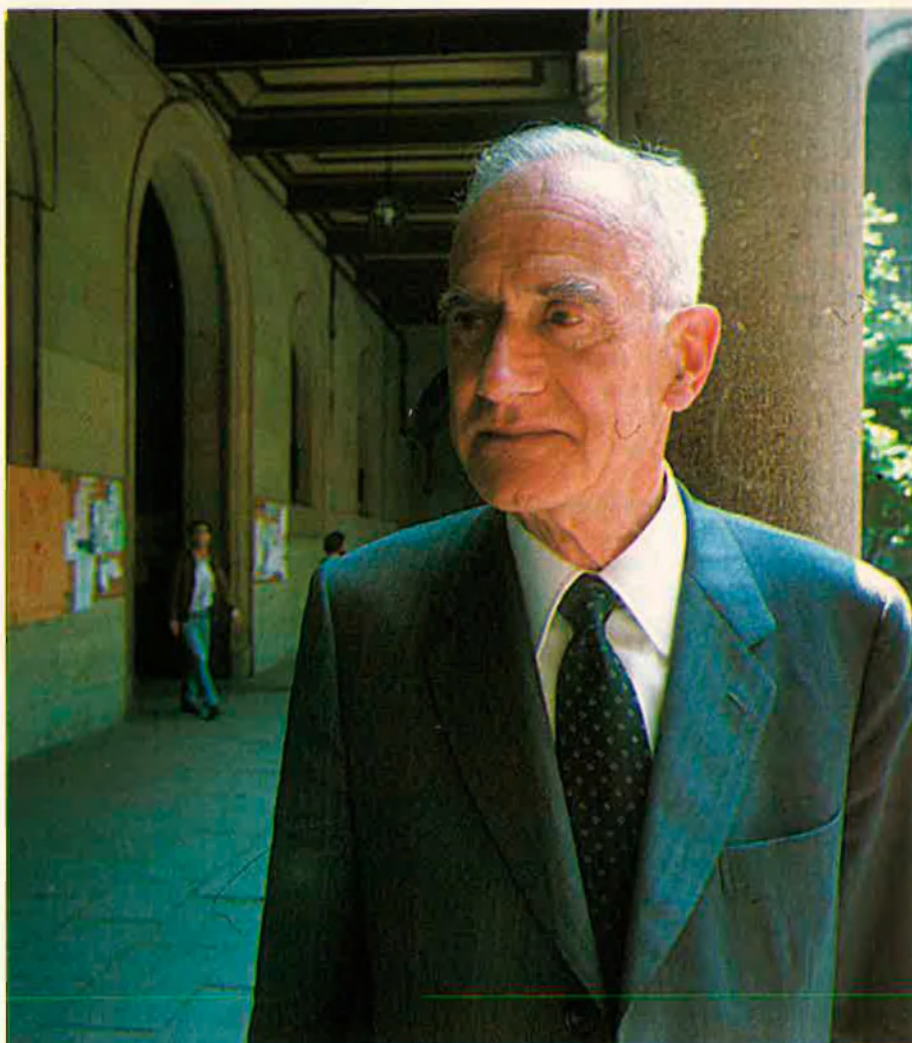
Fragment d'un article d'Ivan Tubau al *Diari de Barcelona* del dia 4 de juny: "...les tesis dels nois i noies del GEC —fins fa poc coneguts com 'la colla del barco' o 'els del català light'— estan a punt de ser assumides amb totes les conseqüències per l'IEC (Institut d'Estudis Catalans), seu fins ara de l'ortodòxia tancada i barrada. Significa, doncs, que la guerra de vaixell contra barco està a punt d'acabar amb un armistici, gràcies a Déu, encara que la victòria moral sigui del barco del sentit comú i no pas del vaixell ple de canons del fonamentalisme".

Aquest és el rumor que circula pel país —sobretot per Barcelona— des de ja fa alguns mesos: l'Institut d'Estudis Catalans ha canviat de política i està a punt d'assumir la majoria de propostes dels seus màxims detractors fins fa ben poc, els defensors del català *light*, el Grup d'Estudis Catalans (GEC). Diuen, doncs, que l'IEC pacta amb els del *barco*.

¿VERITAT O MENTIDA?

La sola possibilitat que aquest rumor tingui alguna part de veritat ha generat un terratrèmol entre els que es dediquen professionalment a la llengua: escriptors, professors de secundària, catedràtics d'universitat, traductors, correctors, assessors i el llarg etcètera d'especialitzacions. La polèmica ha transcendit aquest sector determinat i ha saltat als mitjans de comunicació. L'enrenou és considerable.

Actualment la Secció Filològica de l'IEC, que presideix Antoni M. Badia i Margarit, té entre mans dos projectes: l'actualització del Diccionari General de la Llengua Catalana (conegut popularment "pel Fabra") i l'elaboració del Diccionari del Català Contemporani, un buidatge de tots els textos publicats en català des de la Renaixença. Per a actualitzar el Fabra, la Secció Filològica va anunciar ja

La Secció Filològica de l'IEC, que presideix Antoni M. Badia i Margarit, va acceptar una llista de paraules del GEC per a estudiar-la.

D.UMBERT

fa un any que estava oberta als suggeriments de les persones que han fet de la llengua la seva professió. Al mes de febrer d'enguany saltava la notícia: la Secció Filològica estudia una proposta del GEC. Es tracta d'una llista de 778 paraules que, segons els defensors del *light*, haurien d'entrar en el nou Fabra. Dins de la llista hi ha paraules com les següents:

barco, calbo, canguro, cigarro, clero, despedir, enterro, fiambrella, gamberro, guapo, joguet, nòvio...

La del GEC és l'única proposta adreçada a l'IEC en nom d'un grup. Si en un primer moment la premsa va publicar que l'IEC havia demanat expressament al GEC que realitzés una proposta, l'Institut ho nega. Vicent Pitarch, membre valencià de la

Secció Filològica, va més enllà: "Certament, el GEC va fer un estudi extens i el va passar a l'Institut, però després va fer circular a la premsa que l'IEC els havia convidats a fer-ho; i això és aberrant, no és veritat". Pitarch creu que el GEC "ha practicat el joc brut i ha aprofitat la seua influència en els mitjans de comunicació". Sigui com sigui, l'IEC va acceptar la llista de paraules per a estudiar-la. Per primer cop l'Institut s'escoltava els heretges. ¿Què havia passat per a aquest sobtat canvi d'actitud?

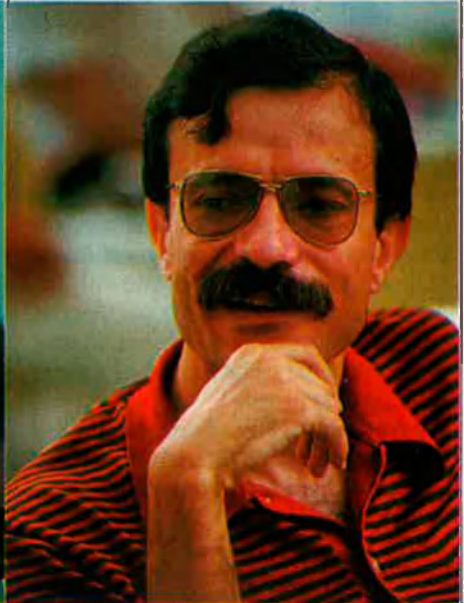
Ricard Fité, corrector del diari *Avui* i portaveu del GEC, situa l'inici de la *dis-*

com a "no nacionalista" i que s'ha mostrat bel·ligerant contra les concepcions nacionalitàries del fet lingüístic català. Altres, com el prestigiós filòleg Josep Murgades, ho relativitzen: "tenint en compte que el govern de la Generalitat tampoc no ha fet tant per fomentar l'ús social de la llengua i observant la seva política lingüística, tot plegat no resulta tan paradoxal". Miquel Renu, director general de Política Lingüística, creu que és una "bestiesa" que es pugui pensar que la Generalitat ha afavorit el GEC col·locant els seus membres als mitjans de comunicació públics. "Nosaltres ens hem limitat a propiciar l'acosta-

GEC, però ha declinat de fer cap mena de declaracions. Maria Teresa Cabré, coordinadora del projecte de Nou Diccionari, no ha pogut ser consultada per la nostra revista perquè, segons una secretària de l'IEC, la setmana passada es trobava de viatge. Qui sí que ha volgut pronunciar-se és el president de l'Institut, el doctor Emili Giralt. Giralt fa les següents puntualitzacions: "l'IEC ha rebut la proposta del GEC, però no ha contestat en cap cas que un percentatge determinat de la llista hagi de ser acceptat. Ni per via oficial ni per via oficiosa". Un membre de les oficines lexicogràfiques de l'Institut que estudien

Xavier Pericay, fundador del GEC, Vicent Pitarch, membre valencià de l'IEC, i Josep Murgades, filòleg.

JORDI MOREIRA

tensió coincidint amb la fundació del Grup d'Estudis Catalans, el mes de març de 1991. "Curiosament —diu Fité— en el moment que ens constituïm com a grup ens comencen a fer cas".

MOLT BEN COL·LOCATS

I és que amb la creació del GEC, 'la colla del *barco*' havia consumat un autèntic grup de pressió: els membres del GEC es decidien per fi a actuar coordinadament. Per molts la maniobra era clara: convertir el GEC en un contrapoder de l'Institut. Un contrapoder que no seria tal si els departaments de correcció lingüística dels principals mitjans de comunicació en llengua catalana del Principat —dependents o acostats al govern de la Generalitat— no fossin "controlats" pels partidaris del català *light*. Per molts resulta paradoxal que un govern nacionalista hagi promogut als mitjans de comunicació públics un grup de lingüistes que sempre s'ha declarat

ment entre l'IEC i totes les persones que treballen en el camp de la llengua, i n'estem molt contents".

BADIA I MARGARIT NO PARLA

Un cop fundat el contrapoder, el fet que ara l'Institut estudiï la llista de 778 paraules constitueix, segons el GEC, una prova de l'obertura experimentada per l'IEC. Des del GEC han arribat a comparar Badia i Margarit amb Gorbatxov. Entre ells regna l'optimisme. Fonts del grup asseguren que "sabem positivament que un 80% de les nostres propostes aniran a missa". No tothom hi està d'acord, tot amb tot. Jordi Sarsanedas, escriptor i membre de la Filològica, és taxatiu: "la proposta del GEC ha estat rebuda, però no acceptada. Serà examinada i prou". Aquesta és la posició expressada per altres membres de la Secció consultats per la nostra revista. EL TEMPS ha intentat de saber l'actitud de Badia i Margarit davant la proposta del

totes les propostes ha confirmat a EL TEMPS que, efectivament, la llista del GEC es troba només "en una primera fase d'estudi". Segons Emili Giralt, "algú ha volgut fer veure que les propostes del GEC eren ben vistes per l'Institut".

BARCELONISME

Malgrat l'optimisme de Ricard Fité, tot indica que les propostes més significatives del GEC tenen molt poques possibilitats de prosperar i entrar a formar part del nou diccionari normatiu. Tot i això, les fonts consultades coincideixen que una part important de la llista de paraules és "digna de ser considerada".

Vicent Pitarch pensa que la proposta del GEC "obeeix a una visió molt localista de la llengua. La llengua catalana, per sort, és una mica més del que es parla a Barcelona". Josep Maria Llompart, membre mallorquí de la Secció Filològica, ho explica gràficament: "la paraula 'caldo'

J. M. Llompart.

JOAN GELIA

(una de les 778) potser és molt usada a Barcelona, però li puc assegurar que a Mallorca ningú no sap el que vol dir. Aquí tothom usa la paraula brou". Segons Llompart, "quan es pensa en el català normatiu s'ha de fer tenint en compte tots els dialectes de la llengüa".

El president de l'IEC és encara més dur amb la proposta del GEC. Giralt creu que "dins de la llista hi ha coses risibles i rebutjables. Si les acceptéssim —continua— significaria que creiem en la impotència de la llengua per a millorar-se a si mateixa". Giralt creu que l'Institut "ha de continuar al servei de tota la comunitat lingüística. Ens pertoca per llei i per dret natural". En referència al GEC, Giralt pensa que l'Institut "no pot consentir que uns quants vulguin convertir el dialecte de la seva zona concreta en part hegemònica del sistema normatiu. Per nosaltres, tan important és per al futur de la llengua Barcelona com Elx".

El GEC respon a aquestes crítiques recordant que, a l'àrea de Barcelona, "hi viu la majoria de la població catalanoparlant i que això ha de ser tingut en compte a l'hora d'elaborar un estàndard". Segons Ricard Fité, la solució ideal "seria que els valencians fessin el seu propi estàndard, els mallorquins el seu i els catalans el seu. L'intercanvi cultural i fets com la reciprocitat de les televisions autonòmiques farien la resta". Fité confia en aquest sentit que la "formació filològica barcelonina" de Badia i Margarit contribuirà a l'acceptació de les propostes del GEC.

No han faltat les comparacions entre la llista de 778 paraules del GEC i la famosa

Llengua Nacional, cornuts i pagar el beure

L'associació Llengua Nacional va ser creada més o menys al mateix temps que el Grup d'Estudis Catalans. Simultanis en el temps, però antagònics en tota la resta. Llengua Nacional era una resposta, des d'una perspectiva nacionalista, a les teories "espanyolistes i anticatalanes" del GEC. I en principi també havia de servir per a donar suport incondicional a l'actuació de l'Institut d'Estudis Catalans. L'associació és presidida per Maria Lluïsa Pazos, una professora d'Institut particularment agressiva i autora de dos llibres que Josep Murgades ha qualificat amb aquestes paraules: "dos pamflets farcits d'errors de tota mena que fan un flac favor a la normativització de la llengua". El fet és, tanmateix, que Llengua Nacional s'ha mostrat molt activa en la defensa del català arreu dels Països Catalans i ha promogut campanyes amb èxit, un mèrit que també es deu en part a l'empenta de la Pazos.

I el que s'han trobat no s'ho esperaven. L'Institut d'Estudis Catalans, el mateix que ells havien jurat defensar, ara no els fa cas i prefereix escoltar-se "l'enemic". Diuen que fins i tot hi pacta. Hi hagi pacte o no, el cas és que Llengua Nacional se sent "perjudicada" pel tractament rebut des de l'IEC, i concretament del president de la Secció Filològica. El doctor Badia i Margarit s'ha negat a rebre una representació de l'Associació, que s'ha hagut de conformar amb una presentació davant la filial de la Secció Filològica, un òrgan inferior.

Davant això, Maria Lluïsa Pazos ha carregat les pistoles i els canons: "Badia s'ha espantat, i en relació amb el GEC l'Institut ha passat de la porta tancada a la baixada de pantalons". Per Pazos, els membres del GEC són ara "com els fills pròdigs que retornen a la llar del pare".

La Pazos no s'ho explica, i per això dispara.

E. V.

relació de paraules censurades pel director de TVV, Amadeu Fabregat, perquè les considerava "massa catalanistes". L'argument seria que, si bé les motivacions de Fabregat i del GEC són diferents, totes dues llistes representen una "patuesització" de l'idioma, i a més a més una "regionalització absurda".

PACIÈNCIA

L'excés de "barcelonisme" no és l'única crítica que reben les propostes del GEC. Josep Murgades, que ha mantingut dures polèmiques públiques amb els defensors del català *light* —"sóc contrari a la seva ideologia i a la majoria de les seves solucions"—, opina que "un dels problemes del GEC és que els seus membres no tenen base científica i fan propostes indiscriminades". En la llista de les 778 paraules, segons Murgades, "barregen obvietats amb hispanismes innecessaris, practicant la cerimònia de la confusió". Malgrat tot, Murgades assegura que cal mostrar-se "respectuós" amb l'autoritat de l'IEC sigui quina sigui la decisió final d'aquest organisme.

Aquesta decisió final no és imminent, i menys si la polèmica continua. La llista del GEC encara ha de ser analitzada, paraula per paraula, per les oficines lexicogràfiques i pel ple de la Secció Filològica. És molt probable, a més a més,

que la Filològica no comuniqui mai públicament el resultat de les seves anàlisis. En primer lloc, perquè no hi ha res que l'obligui a fer-ho; i en segon lloc, perquè no sembla de creure que l'IEC faci cap pas que pugui situar el GEC al mateix nivell que l'Institut davant els especialistes i de l'opinió pública. Aquesta comparació no tindria sentit, sobretot si prenem en consideració l'autoritat de l'IEC, com sigui que, des de fa un any, per llei, tot el que digui l'Institut és de compliment obligatori.

Si el secretisme del procés es confirmava, l'única manera de comprovar quines de les 778 paraules han passat pel sedàs de l'Institut seria d'esperar pacientment la publicació del nou diccionari, prevista d'aquí a uns tres anys. Mentrestant, els qui escriuen *barco*, *gamberro*, *guapo* o *nòvio* continuaran mantenint-se fora de la normativa.

Eduard Voltas

M. Lluïsa Pazos. J. MORERA